VALTIONEUVOSTON KANSLIA

Talousnäkymät ja palkanmuodostus

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti | **25.6.2019**

Talousnäkymät ja palkanmuodostus

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti 25.6.2019

Valtioneuvoston kanslia, Helsinki 2019

Valtioneuvoston kanslia

Taitto Valtioneuvoston hallintoyksikkö

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Valtioneuvoston kanslia		25.6.2019
Tekijät	Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan sihteeristö (VM)		
Julkaisun nimi	Talousnäkymät ja palkanmuodostus Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan raportti 25.6.2019		
ISBN PDF	978-952-287-700-0		
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-700-0		
Sivumäärä	42	**Kieli**	suomi
Asiasanat	palkanmuodostus, kilpailukyky, ostovoima		

Tiivistelmä

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan palkanmuodostuksen seurantaraportissa selvitetään ansioiden, hintojen ja ostovoiman sekä kilpailukyvyn kehitystä ja kehitysnäkymiä. Toimikunta hyödyntää arvioissaan valtiovarainministeriön suhdanne-ennustetta, joka on julkaistu VM:n kansantalousosaston Taloudellisessa katsauksessa 17.6.2019.

Vuonna 2018 nimelliset ansiot nousivat 1,7 % ja kuluttajahinnat 1,1 %. Palkansaajien yhteenlaskettu käytettävissä oleva reaalitulo eli ostovoima lisääntyi 3,0 % vuonna 2018.

Vuosina 2019-2020 sekä inflaatio että palkkojen nousu kiihtyvät. Vuonna 2019 ostovoima kasvaa 2,4 %, mutta v. 2020 ostovoiman kasvun odotetaan hidastuvan inflaation nopeutuessa ja palkansaajien sosiaaliturvamaksujen noustessa. Yksikkötyökustannukset nousevat kuitenkin hieman muita kilpailijoita nopeammin.

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan kokoonpanoon kuuluvat: Juho-Pekka Jortama (VTML), Mika Juutinen (KT), Erno Järvinen (MTK), Ilkka Kaukoranta (SAK), Mika Kuismanen (SY), Tytti Naukkarinen (SAK), Seppo Nevalainen (STTK), Meri Obstbaum (SP), Helena Pentti (SAK), Martti Pykäri (Palta ry), Petteri Rautaporras (Teknologiateollisuus ry), Pekka Sinko (VNK), Pasi Sorjonen (Akava), Marko Synkkänen (VM), Heikki Taulu (Akava), Penna Urrila (EK), Mari Ylä-Jarkko (TK), Markus Sovala (VM, pj.), Mikko Spolander (VM, vpj.), Pasi Koikkalainen (VM, siht.) ja Harri Pönkä (VM, siht.).

Kustantaja	Valtioneuvoston kanslia
Julkaisun jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi

Presentationsblad

Utgivare	Statsrådets kansli		25.6.2019
Författare	Sekretariatet för utredningskommissionen för inkomst- och kostnadsutvecklingen (FM)		
Publikationens titel	Ekonomiska utsikter och lönebildning Rapport av kommissionen för inkomst- och kostnadsutveckling 25.6.2019		
ISBN PDF	978-952-287-700-0		
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-700-0		
Sidantal	42	**Språk**	finska
Nyckelord	lönebildning, konkurrenskraft, köpkraft		

Referat

I den uppföljningsrapport om lönebildningen som utarbetats av kommissionen för inkomst- och kostnadsutveckling redogörs det för hur inkomsterna, priserna, köpkraften och konkurrenskraften utvecklas samt utvecklingsutsikterna för dem. Kommissionens bedömning baserar sig på finansministeriets konjunkturprognos, som har publicerats i finansministeriets ekonomiska översikt av 17.6.2019.

År 2018 steg inkomsterna med 1,7 % och konsumentpriserna med 1,1 %. Löntagarnas sammanlagda disponibla realinkomster, dvs. köpkraft ökade med 3,0 % år 2018.

Ökningen av både inflation och löner accelererar under åren 2019 och 2020. År 2019 köpkraft ökar med 2,4 %, men år 2020 kommer tillväxtakt att minska eftersom inflation accelererar och försäkrades socialskyddsavgifter stiger. Enhetskostnaderna utvecklar lite snabbare än hos konkurrenterna.

Till kommission för inkomst- och kostnadsutveckling hör: Juho-Pekka Jortama (SAMV), Mika Juutinen (Kommunarbetsgivarna), Erno Järvinen (MTK), Ilkka Kaukoranta (FFC), Mika Kuismanen (FF), Tytti Naukkarinen (FFC), Seppo Nevalainen (FTFC), Meri Obstbaum (FB), Helena Pentti (FFC), Martti Pykäri (Palta ry), Petteri Rautaporras (Teknologiateollisuus ry), Pekka Sinko (SRK), Pasi Sorjonen (Akava), Marko Synkkänen (FM), Heikki Taulu (Akava), Penna Urrila (EK), Mari Ylä-Jarkko (Statistikcentralen), Markus Sovala (FM, ordf.), Mikko Spolander (FM, vice ordf.), Pasi Koikkalainen (FM, sekr.) ja Harri Pönkä (FM, sekr.).

Förläggare	Statsrådets kansli
Distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi

Sisältö

1 Suhdannekuva vuosille 2019–2021 9

1.1 Yleinen talouskehitys 9

1.2 Ajankohtainen työllisyystilanne 11

2 Ansiokehitys 16

3 Hinnat ja ostovoima 19

3.1 Hinnat 19

3.2 Palkansaajien yhteenlaskettu ostovoima 20

4 Talouden kilpailukyky 23

4.1 Palkat, tuottavuus ja yksikkötyö- kustannukset Suomessa ja euroalueella 23

4.2 Kustannuskilpailukyky 25

4.3 Muut koko talouden kustannuskilpailukyvyn indikaattorit 28

4.4 Kilpailukyky ja tulonmuodostus 30

Liitteet 35

TIIVISTELMÄ

Tulo- ja kustannuskehityksen selvitystoimikunnan palkanmuodostuksen seurantaraportissa selvitetään ansioiden, hintojen ja ostovoiman sekä kilpailukyvyn kehitystä ja kehitysnäkymiä. Toimikunta hyödyntää arvioissaan valtiovarainministeriön suhdanneennustetta, joka on julkaistu VM:n kansantalousosaston Taloudellisessa katsauksessa 17.6.2019. VM:n kesän 2019 kokonaistaloudellinen ennuste ei sisällä pääministeri Rinteen hallituksen hallitusohjelmassa linjattuja talouspoliittisia toimenpiteitä vuosille 2020–2023.

Vahva talouskasvu ja voimistunut työvoiman kysyntä nostivat v. 2018 työllisten määrän 2,7 % edellisvuotta korkeammaksi työllisyysasteen noustessa 71,7 prosenttiin. Vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä sekä bruttokansantuotteen että työllisyyden kasvu on kuitenkin hidastunut. Koko vuoden 2019 työllisyysasteen ennakoidaan nousevan 72,6 prosenttiin ja edelleen 73,5 prosenttiin v. 2021 mennessä työikäisen väestön edelleen vähentyessä. Työvoimakustannusten nousun kiihtyessä työttömyysasteen lasku pysähtyy 6 prosentin tuntumaan v. 2021.

Ansiotaso kasvaa VM:n ennusteen mukaan 2,7 % v. 2019. Vuosille 2018–2019 neuvotellut sopimuskorotukset painottuvat etenkin julkisella sektorilla enemmän vuodelle 2019, mikä nopeuttaa ansioiden kasvua vuoteen 2018 verrattuna. Nimellisansioiden ennustetaan kasvavan 3,3 % v. 2020 ja 3,1 % v. 2021. Vuonna 2020 lomarahaleikkausten päättyminen julkisella sektorilla kasvattaa ansioita 0,3 % ansiotasoindeksillä mitattuna (ilman lomarahavaikutusta ATI:n kasvu olisi 3,0 %). Koko talouden palkkasumman ennustetaan kasvavan 3,8 % vuosina 2019–2020 ja 3,4 % v. 2021.

Vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli 1,2 %, kun vuoden 2018 inflaatioksi muodostui 1,1 %. Erityisesti palveluiden hintojen nousu on kiihtynyt alkuvuodesta edellisvuoteen nähden. Ennuste vuoden 2019 inflaatioksi on 1,2 %. Kokonaisuutena inflaatiopaineet ovat nousseet edellisvuoteen nähden, mutta veronkorotusten vaikutus jää kuluvana vuonna viime vuotta pienemmäksi. Vuosina 2020 ja 2021 kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitatun inflaation odotetaan kiihtyvän 1,5 ja 1,7 prosenttiin. Palveluiden hintojen nousun odotetaan vähitellen nopeutuvan ansiotason noustessa.

Kansantalouden palkansaajien yhteenlasketun ostovoiman kehitys määräytyy ansiotason, työllisyyden, inflaation, verotuksen ja tulonsiirtojen perusteella. Palkansaajien ostovoima kasvaa 2,4 % vuonna 2019, 1,5 % vuonna 2020 ja kiihtyy jälleen 2,0 prosenttiin vuonna 2021. Ostovoiman kasvua hidastaa sosiaaliturvamaksujen nousu vuonna 2020.

Suomessa palkansaajakorvaukset[1] palkansaajaa kohden nousivat 1,2 % vuonna 2018, kun euroalueella ne nousivat keskimäärin 2,2 %. Komissio ennustaa Suomen palkansaajakorvausten kasvun palkansaajaa kohden olevan vuosina 2018–2020 keskimäärin 2,5 prosenttiin, mikä on hieman yli euroalueen keskiarvon.

[1] Palkansaajakorvaukset käsittävät palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaaliturvamaksut.

1 Suhdannekuva vuosille 2019–2021

1.1 Yleinen talouskehitys

Vuonna 2018 Suomen BKT:n kasvu oli 2,4 %. Kasvu oli laaja-alaista, mutta painottui erityisesti kotimaiseen kysyntään. Suomen taloudessa kolme vuotta jatkunut hyvä suhdanne on kohentanut julkisen talouden tilaa. Viime vuonna julkisen talouden alijäämä supistui jälleen edellisvuodesta.

Suotuisasta suhdannetilanteesta huolimatta julkinen talous pysyy alijäämäisenä ennustejaksolla. Ensi vuosikymmenelle tultaessa talouskasvun arvioidaan hidastuvan, jolloin julkisen talouden rahoitusasema alkaa heiketä jälleen. Julkista taloutta heikentää väestön ikääntyminen, joka kasvattaa eläke-, terveys- ja hoivamenoja. VM:n kesän 2019 kokonaistaloudellinen ennuste ei sisällä pääministeri Rinteen hallituksen hallitusohjelmassa linjattuja talouspoliittisia toimenpiteitä vuosille 2020-2023.

Maailmantalouden kasvu hidastuu tänä vuonna huomattavasti viime vuodesta. Hidastuminen johtuu pitkälti USA:n ja Kiinan välisestä kauppakonfliktista, mutta talouskasvu on jatkunut kotimarkkinavetoisena. Maailmantalouden kasvu hidastuu viime vuoden 3,6 prosentista 3,3 prosenttiin tänä vuonna.

Euroalueen näkymät heikentyivät viime vuoden aikana. Kuluvan vuoden ensimmäisellä neljänneksellä talouskasvu oli odotuksia nopeampaa monessa eurooppalaisessa taloudessa. Kotimainen kysyntä ylläpitää kasvua keskeisissä talouksissa siinä missä viennin näkymät ovat vaatimattomammat. Euroalueen kasvu hidastuu kuluvana vuonna 1,2 prosenttiin, mutta elpyy runsaaseen 1½ prosenttiin lähivuosina.

Vuonna 2019 Suomen BKT kasvaa VM:n ennusteen mukaan 1,6 %. Vaikka näkymät vientimarkkinoilla ja maailmantaloudessa ovat heikentyneet, Suomen vientiteollisuuden näkymät eivät ennustejakson alkupuolella heikkene merkittävästi. Yksityisten investointien kasvun arvioidaan hidastuvan, mutta julkiset investoinnit jatkavat kasvuaan. Tuotannollisten investointien näkymät ovat valoisat. Kulutuksen kasvua tukee ansiotason nousu sekä työllisyyden koheneminen. Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu pysyy nopeana.

Vuonna 2020 talouskasvu hidastuu 1,2 prosenttiin. Viennin kasvu jää maltilliseksi seuraten vientikysynnän kehitystä. Suomen viennin maailmanmarkkinaosuus ei kasva. Ennustejakson loppua kohti viennin kasvuvauhti hidastuu ja maailmanmarkkinaosuus

pienenee. Vuonna 2021 BKT kasvaa 1,1 prosenttia. Yksityisten investointien kokonaiskasvua heikentää asuntoinvestointien väheneminen ja niin koko yksityisten investointien keskimääräinen kasvuvauhti jää 1,2 prosenttiin. Niiden suhde BKT:hen säilyy nykyisellä tasollaan, hieman yli 18 prosentissa.

Taulukko 1. Keskeiset ennusteluvut 17.6.2019 (VM:n kansantalousosasto)

	2018	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
	mrd. euroa	määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	234	2,8	2,7	2,4	1,6	1,2	1,1
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	92	5,4	3,8	3,8	1,9	2,6	1,9
Kokonaistarjonta	**326**	**3,5**	**2,9**	**2,8**	**1,7**	**1,6**	**1,3**
Tavaroiden ja palvelujen vienti	91	3,5	7,7	1,5	2,9	2,9	2,0
Kulutus	178	2,1	0,7	1,4	1,3	1,3	1,2
yksityinen	125	2,2	1,2	1,4	1,5	1,6	1,7
julkinen	53	1,8	-0,4	1,4	0,7	0,4	0,3
Investoinnit	53	8,6	4,3	3,2	0,9	0,5	0,5
yksityiset	43	8,7	4,8	3,3	0,4	1,8	1,2
julkiset	10	8,0	2,4	3,0	3,3	-5,3	-2,5
Kokonaiskysyntä	**323**	**3,3**	**3,3**	**2,0**	**1,6**	**1,5**	**1,2**
kotimainen kysyntä	233	3,3	1,8	2,2	1,1	0,9	0,9

	2016	2017	2018	2019**	2020**	2021**
Bruttokansantuote, mrd. euroa	216	224	234	242	250	258
Palvelut, määrän muutos, %	1,7	1,7	1,8	1,4	1,3	1,2
Koko teollisuus, määrän muutos, %	2,3	6,5	2,5	2,9	1,9	1,7
Työn tuottavuus, muutos, %	1,9	1,9	-0,5	0,6	0,9	0,9
Työlliset, muutos, %	0,4	1,1	2,6	1,1	0,5	0,3
Työllisyysaste, %	68,7	69,6	71,7	72,6	73,2	73,5
Työttömyysaste, %	8,8	8,6	7,4	6,6	6,3	6,2
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,4	0,7	1,1	1,2	1,5	1,7
Ansiotasoindeksi, muutos, %	0,9	0,2	1,7	2,7	3,3	3,1
Vaihtotase, mrd. euroa	-1,6	-0,7	-4,4	-3,6	-3,6	-3,6
Vaihtotase, suhteessa BKT:een, %	-0,7	-0,3	-1,9	-1,5	-1,4	-1,4
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2	0,1
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	0,4	0,5	0,7	0,3	0,6	1,1
Julkisyhteisöjen menot, suhteessa BKT:een, %	55,9	54,2	53,1	52,8	52,3	52,2
Veroaste, suhteessa BKT:een, %	44,0	43,3	42,4	42,2	42,2	42,0
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-1,7	-0,8	-0,7	-0,6	-0,3	-0,4
Valtion rahoitusjäämä, suhteessa BKT:een, %	-2,7	-1,8	-1,2	-0,7	-0,7	-0,7
Julkisyhteisöjen bruttovelka, suhteessa BKT:een, %	63,0	61,3	58,9	58,3	57,8	58,1
Valtionvelka, suhteessa BKT:een, %	47,4	47,2	44,9	44,2	43,4	43,2

1.2 Ajankohtainen työllisyystilanne

Työllisyyden kasvu oli vuoden 2018 aikana selvästi nopeampaa kuin mitä taloudellisen aktiviteetin perusteella voisi olettaa. Vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä sekä bruttokansantuotteen että työllisyyden kasvu on kuitenkin hidastunut. Työllisyysasteen trendi oli huhtikuussa 72,4 prosenttia.

Työvoiman kysyntä on alkuvuonna edelleen parantunut. Avoimia työpaikkoja oli vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä Tilastokeskuksen mukaan hieman enemmän kuin vuotta aiemmin. Suomalaisten yritysten työllisyysodotukset olivat huhtikuussa Euroopan komission luottamusindikaattorien mukaan edelleen korkealla. Vakanssiasteella[2], eli avoimien työpaikkojen osuudella kaikista työpaikoista, mitattuna työvoiman kysyntä on Suomessa kuitenkin vain EU:n keskitasolla.

Työllisten määrän ennustetaan nousevan 1,1 % v. 2019, joskin noin puolet tästä kasvusta tulee perintönä viime vuoden viimeiseltä neljännekseltä. Koko vuoden 2019 työllisyysasteen ennakoidaan nousevan 72,6 prosenttiin.

Työttömyys laski v. 2018 erittäin nopeasti kaikilla alueilla ja kaikissa ikäryhmissä. Alkuvuonna 2019 työttömyys ei kuitenkaan ole enää alentunut, ja työttömyysasteen trendi on pysytellyt 6,6 prosentin paikkeilla tammikuusta lähtien. Työllisyyden kasvun vetämänä työttömien määrä vähenee myös v. 2019, mutta nopein työttömyyden laskun vaihe on jo ohitettu. Ennuste koko vuoden 2019 työttömyysasteeksi on 6,6 %.

Talouskasvun hidastuminen ja nimellispalkkojen nousu alkavat asteittain heikentää työvoiman kysynnän kasvua vuosina 2020–2021. Työttömyysasteen laskeminen finanssikriisiä edeltävän suhdannehuipun lukemiin lisää työmarkkinoiden kireyttä, mikä puolestaan vahvistaa palkankorotuspaineita ja synnyttää työvoimakapeikkoja talouteen. Työllisyysasteen arvioidaan nousevan 73,5 prosenttiin v. 2021 mennessä työikäisen väestön edelleen vähentyessä. Työvoimakustannusten nousun kiihtyessä työttömyysasteen lasku pysähtyy 6 prosentin tuntumaan v. 2021.

[2] Lähde: Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/job-vacancies

Kuvio 1. Työllisyys ja työttömyys, trendin muutos edellisestä neljänneksestä, %

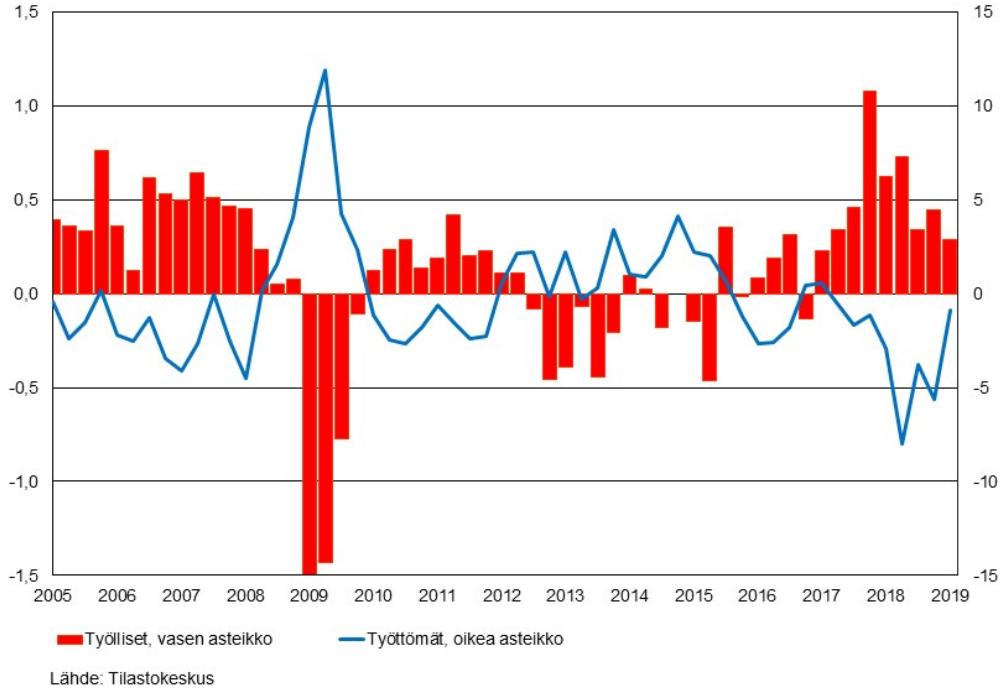

Lähde: Tilastokeskus

Tilastokeskuksen (TK) ja työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) työttömyystilastojen välinen ero kasvoi hyvin suureksi vuosina 2013–2016 työttömyyden lisääntyessä, mutta syksystä 2016 lähtien ero on jälleen alkanut kaventua. Vuonna 2018 työnvälitystilastossa oli keskimäärin 54 000 työtöntä enemmän kuin työvoimatutkimuksessa. TK:n ja TEM:in tilastoiman työttömyyden ero johtuu pääasiassa kahdesta syystä. Ensinnäkin TEM:in työnvälitystilasto on käytännössä rekisteri, joka perustuu työnhakijan viimeksi ilmoittamaan statukseen. Jos työtön ei itse ilmoita TE-keskukseen työllistymisestään, tilastoidaan hänet edelleen työttömäksi työnhakijaksi, jolloin työttömien määrä voi näyttää todellista suuremmalta. Työttömien haastattelujen lisääminen vuodesta 2017 alkaen on vähentänyt tätä rekisterivirhettä. Toinen ero syntyy ns. piilotyöttömistä, eli työttömistä jotka eivät ole hakeneet töitä viimeisten 4 viikon aikana. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksessa piilotyöttömiä ei lasketa työttömiksi, vaan heidät tilastoidaan erikseen.

TK:n tilastoima piilotyöttömien määrä oli hyvin korkealla vielä alkuvuonna 2017, mutta on sen jälkeen kääntynyt laskuun. Piilotyöttömiä oli vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä 113 000 henkeä, mikä on 27 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Piilotyöttömien suuren määrän ennakoidaan jatkavan supistumistaan ennustejaksolla, kun useammat TE -toimistoihin rekisteröityneistä työttömistä työnhakijoista alkavat etsiä aktiivisesti töitä työn kysynnän yhä kasvaessa.

Rakenne- ja pitkäaikaistyöttömien[3] määrä kasvoi TEM:in työnvälitysrekisterin mukaan nopeasti vuosina 2013–2016 ja oli korkeimmillaan 214 000 henkilön tasolla v. 2016. Loppuvuonna 2016 pitkäaikaistyöttömien määrä kääntyi laskuun, joka on jatkunut edelleen alkuvuonna 2019. Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli kuluvan vuoden huhtikuussa 63 000, eli 17 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Rakennetyöttömien määrä oli huhtikuussa 142 000, eli 22 000 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Työmarkkinoiden suhdannetilannetta voidaan arvioida tarkastelemalla avoimien työpaikkojen suhdetta työttömiin työnhakijoihin (kuvio 2). Mitä matalampi tämä suhdeluku on, sitä helpompaa yrityksillä on löytää työntekijöitä, sillä työnhakijoita on runsaasti yhtä vakanssia kohti. Vastaavasti, työttömien työnhakijoiden työnsaantimahdollisuudet heikkenevät, kun avoimista paikoista kilpailee suuri joukko työnhakijoita.

Kuvio 2. Työmarkkinoiden kireys: avoimet työpaikat työtöntä työnhakijaa kohden

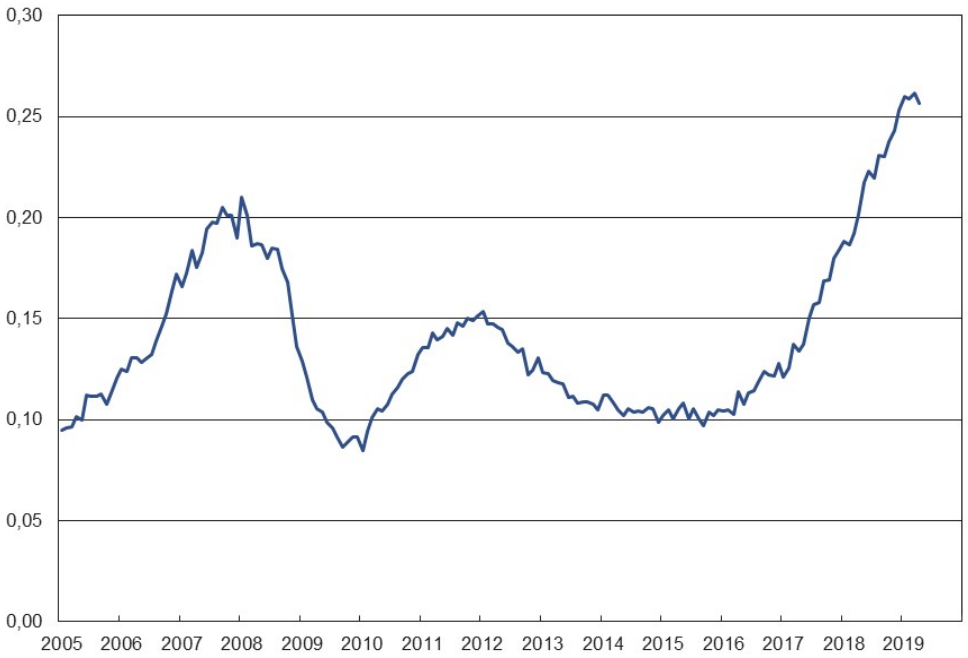

Lähde: TEM, työnvälitystilasto

[3] TEM määritelmän mukaan rakenteellinen työttömyys on pitkäaikaistyöttömien, toistuvaistyöttömien, työvoimapoliittisista palveluista työttömäksi palanneiden ja näissä palveluissa toistuvasti kiertävien henkilöiden yhteismäärä.

Avoimien työpaikkojen suhde työttömiin työnhakijoihin kääntyi v. 2017 jyrkkään nousuun pysyttyään sitä ennen pitkään matalalla tasolla. Työmarkkinat ovat kiristyneet edelleen v. 2018 ja alkuvuonna 2019. Työmarkkinoiden kireysindikaattori näyttäisi nousseen jo selvästi vuoden 2008 suhdannehuippua korkeammalle, mutta palkkaliukumat ovat tästä huolimatta pysyneet hyvin maltillisina.

Täyttyneiden työpaikkojen avoinna olon keskimääräinen kesto alkoi pidentyä vuoden 2011 jälkeen (kuvio 3). Alkuvuonna 2019 keskimääräinen kesto on ollut korkealla, noin 50 päivän tasolla. Tämä viittaa siihen, että työnantajien on ollut vaikeampaa löytää sopivia työntekijöitä. Edellisen suhdannehuipun aikana vuosina 2007–2008 avoinna olon kesto oli kuitenkin huomattavasti matalampi, mikä hankaloittaa tilaston tulkintaa ja siitä tehtäviä johtopäätöksiä. Työnvälitykseen erikoistuneiden yritysten kasvu on saattanut nostaa avoimien työpaikkojen määriä ja niiden avoinnaolon kestoja pysyvästi korkeammalle tasolle verrattuna finanssikriisiä edeltäneeseen aikaan, mutta tästä ei ole saatavilla tutkimustietoa.

Kuvio 3. Täyttyneiden työpaikkojen avoinna olon keskimääräinen kesto päivinä

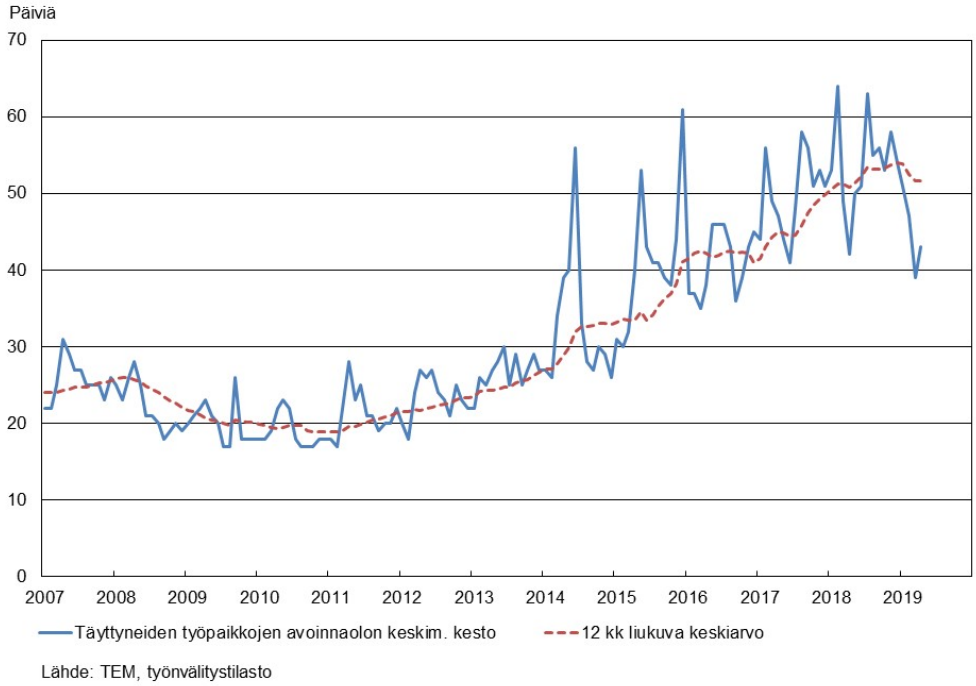

Lähde: TEM, työnvälitystilasto

Kuvio 4 viittaa siihen, että työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmat lisääntyivät vuosina 2012–2015.[4] Kun työnhakijoiden ja työpaikkojen yhteensopivuudessa ei ole ongelmia, avointen työpaikkojen lisääntymisen pitäisi vähentää työttömyyttä. Vuosien 2012–2015 kehitys siirsi kuvion 4 käyrää selvästi loitommaksi vasemmasta alanurkasta. Tällaisen siirtymän katsotaan yleisesti merkitsevän, että työmarkkinoiden toimivuus heikkenee. Tällöin lisääntyy myös riski rakenteellisen työttömyyden kasvuun. Työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmien lisääntymisen taustalla on ollut voimakas talouden rakennemuutos, jossa uudet työpaikat syntyvät eri aloille ja alueille kuin mis-tä niitä on tuhoutunut.

Vuosina 2016–2019 työmarkkinoiden yhteensopivuusongelmat eivät ole vastaavalla tavalla enää pahentuneet avoimien työpaikkojen kasvun vähentäessä työttömien määrää. Yhteensopivuusongelmat voivat silti osaltaan heikentää talouskasvun työllistävyyttä ja vaimentaa työllisyyden lähivuosien kasvunäkymiä. Talouden korkeasuhdanteen jatkuessa on alkanut muodostua työvoimakapeikkoja ammattiryhmiin, joissa työvoiman kysyntä on kasvanut nopeimmin. Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannebarometrin ja TEM:in ammattibarometrin mukaan työnantajilla on viime kuukausina ollut pulaa erityisesti siivoojista, rakennusalan ja kiinteistöpalvelujen ammattilaisista, sekä informaatio-, sosiaali- ja terveyspalvelujen asiantuntijoista.

Kuvio 4. Työmarkkinoiden yhteensopivuus: avoimet työpaikat ja työttömät työnhakijat

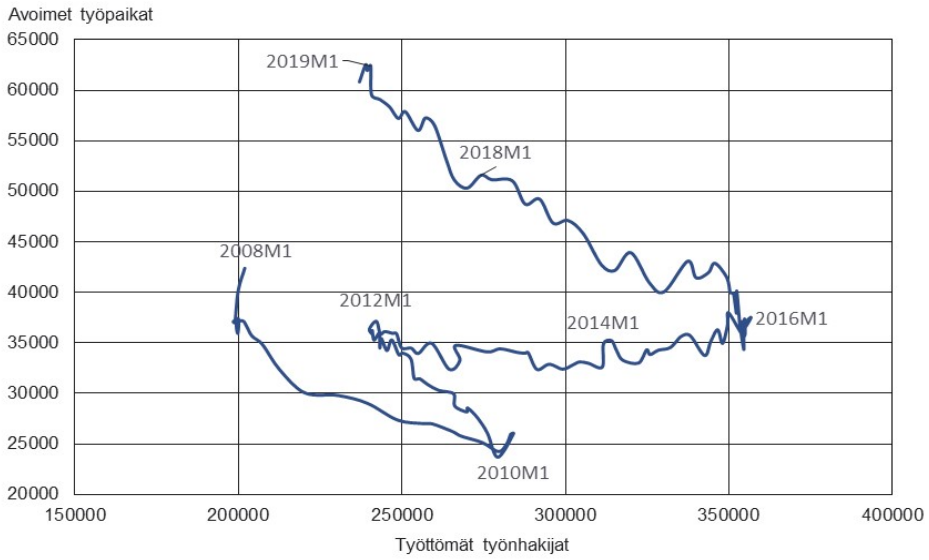

Lähde: TEM, työnvälitystilasto

[4] Kyseessä on nk. Beveridge-käyrä, josta käytetään myös nimitystä UV-käyrä, missä U viittaa työttömyyteen (unemployment) ja V avoimiin työpaikkoihin (vacancies).

2 Ansiokehitys

Vuoden 2018 ja 2019 palkankorotuksista neuvoteltiin toimialoittain[5]. Sopimuspalkat nousivat vuonna 2018 keskimäärin 1,2 %. Muut tekijät nostivat ansioita 0,5 %. Nimelliset ansiot kasvoivat siten 1,7 % vuonna 2018 ansiotasoindeksillä mitattuna. Muiden tekijöiden kuin sopimuskorotusten vaikutus vuosina 2006–2017 on ollut keskimäärin 0,7 % vuodessa. Vuonna 2018 koko talouden palkkasumma kasvoi 4,7 % ja keskiansiot 2,1 %.

Ansiotaso kasvaa VM:n ennusteen mukaan 2,7 % v. 2019. Vuosille 2018–2019 neuvotellut sopimuskorotukset painottuvat etenkin julkisella sektorilla enemmän vuodelle 2019, mikä nopeuttaa ansioiden kasvua vuoteen 2018 verrattuna. Koko talouden palkkasumman ennustetaan kasvavan 3,8 % v. 2019

Nimellisten ansioiden ennustetaan kasvavan 3,3 % v. 2020 ja 3,1 % v. 2021. Vuonna 2020 lomarahaleikkausten päättyminen julkisella sektorilla kasvattaa ansioita 0,3 % ansiotasoindeksillä mitattuna (ilman lomarahavaikutusta ATI:n kasvu olisi 3,0 %). Koko talouden palkkasumman ennustetaan kasvavan 3,8 % v. 2020 ja 3,4 % v. 2021.

Kuviossa 5 on kuvattu VM:n kansantalousosaston kesäkuun 2019 ennusteen mukainen ansiokehitys vuosina 2019–2021 sekä ansiotasoindeksillä että kansantalouden tilinpidon keskiansioilla mitattuna. Keskiansiot on laskettu jakamalla kansantalouden palkkasumma palkansaajien työtunneilla. Vuonna 2019 keskiansioiden kasvun arvioidaan nopeutuvan vajaaseen kolmeen prosenttiin ja kiihtyvän edelleen v. 2020 yli kolmeen prosenttiin. Ansiotason nousun ennustetaan siten lähestyvän 2000-luvun keskimääräistä, noin 3 % kasvuvauhtia.

[5] Teknologiateollisuuden ja Teollisuusliiton 30.10.2017 saavuttaman neuvottelutuloksen mukaan palkoista voidaan sopia paikallisesti. Jos paikallisesta palkkaratkaisusta ei päästä sopimukseen, sopimuspalkkoja korotetaan 1.1.2018 alkaen 1,1 prosentin yleiskorotuksella ja 0,5 prosentin yrityskohtaisella erällä sekä 1.1.2019 alkaen 0,9 prosentin yleiskorotuksella ja 0,7 prosentin yrityskohtaisella erällä. Muilla aloilla päädyttiin suurin piirtein saman tasoisiin sopimuspalkkojen korotuksiin sopimuskauden pituus huomioiden.

Kuvio 5. Ansiokehitys vuosina 2000–2021

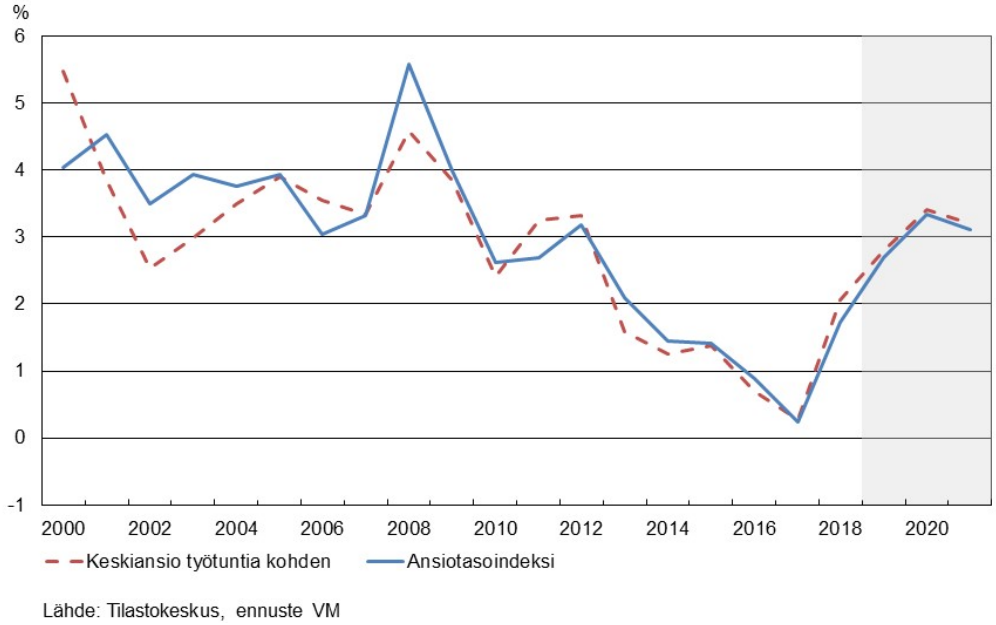

Lähde: Tilastokeskus, ennuste VM

Taulukossa 2 on puolestaan eritelty ansiotasoindeksin ja säännöllisen ansion indeksin mukainen ansiokehitys työnantajasektoreittain sekä jaettu muutos sopimuspalkkoihin ja muihin tekijöihin. Säännöllisen ansion indeksi ei sisällä kertaeriä ja tulospalkkioita.

Taulukko 2a. Ansiokehitys vuosina 2018–2020

	Keskimäärin edellisestä vuodesta, %			Edellisen vuoden viimeisestä neljännek-sestä, %	
	2018	**2019***	**2020****	**IV/2018**	**IV/2019***
Ansiotasoindeksi	1,7	2,5	3,3	2,1	2,4
Sopimuspalkkaindeksi	1,2	2,0		1,6	1,9
Muut tekijät	0,5	0,5		0,5	0,5
Yksityinen sektori	2,0	2,2		2,3	2,1
Sopimuspalkkaindeksi	1,3	1,6		1,7	1,5
Muut tekijät	0,7	0,6		0,6	0,6
Teollisuus	2,0	2,1		2,2	2,2
Sopimuspalkkaindeksi	1,5	1,6		1,6	1,5
Muut tekijät	0,5	0,5		0,6	0,7
Valtio	1,4	3,1		1,8	3,2
Sopimuspalkkaindeksi	1,1	2,7		1,6	2,6
Muut tekijät	0,3	0,4		0,2	0,6
Kunnat	1,4	3,5		1,7	3,3
Sopimuspalkkaindeksi	0,8	3,1		1,3	2,9
Muut tekijät	0,6	0,4		0,4	0,4

Taulukko 2b. Säännöllisen ansiotason kehitys vuosina 2018–2019

	Keskimäärin edellisestä vuodesta, %			Edellisen vuoden viimeisestä neljännek-sestä, %	
	2018	**2019***	**2020**	**IV/2018**	**IV/2019***
Säännöllisen ansion in-deksi	1,6	2,3		1,9	2,2
Sopimuspalkkaindeksi	1,2	1,8		1,6	1,7
Muut tekijät	0,4	0,5		0,3	0,5
Yksityinen sektori	1,8	2,2		2,1	2,1
Sopimuspalkkaindeksi	1,3	1,6		1,7	1,5
Muut tekijät	0,5	0,6		0,4	0,6
Teollisuus	1,8	2,1		2,0	2,2
Sopimuspalkkaindeksi	1,5	1,6		1,6	1,5
Muut tekijät	0,3	0,5		0,4	0,7
Valtio	1,4	2,3		1,7	2,5
Sopimuspalkkaindeksi	1,1	1,9		1,6	1,9
Muut tekijät	0,3	0,4		0,1	0,6
Kunnat	1,3	2,7		1,6	2,6
Sopimuspalkkaindeksi	0,8	2,3		1,3	2,2
Muut tekijät	0,5	0,4		0,3	0,4

*=Tilastokeskuksen laskelma 29.5.2019, **=Valtiovarainministeriön kansantalousosaston ennuste 17.6.2019

3 Hinnat ja ostovoima

3.1 Hinnat

Vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä kuluttajahintaindeksin vuosimuutos oli 1,2 %, kun vuoden 2018 inflaatioksi muodostui 1,1 %. Erityisesti palveluiden hintojen nousu on kiihtynyt alkuvuodesta edellisvuoteen nähden; vuoden 2019 ensimmäisellä neljänneksellä niiden hinnat nousivat 1,8 % vuodentakaisesta, kun viime vuonna kasvu oli keskimäärin 1,3 %. Toisaalta veronkorotusten vaikutus kuluttajahintoihin on ollut edellisvuotta pienempi.

Ennuste vuoden 2019 inflaatioksi on 1,2 %. Kokonaisuutena inflaatiopaineet ovat nousseet edellisvuoteen nähden, mutta veronkorotusten vaikutus jää kuluvana vuonna viime vuotta pienemmäksi. Ansiotason noustessa palveluiden hintojen odotetaan jatkavan edellisvuotta nopeampaa kasvuaan. Tavaroiden hintojen vaikutus inflaatioon jää kuitenkin vuoden 2018 tavoin negatiiviseksi, jonka seurauksena pohjainflaatio jää edelleen maltilliseksi. Ruoan, alkoholin ja tupakan hintojen odotetaan nousevan veronkorotusten tukemana, mutta kasvu on edellisvuotta hitaampaa. Raakaöljyn euromääräinen barrelihinta jää ennusteessa lähelle edellisvuoden tasoa, mutta toisaalta sähkön hinnan nousu tukee energianhintojen kasvua.

Inflaatiopaineiden odotetaan kokonaisuutena kasvavan hitaasti ennustejakson seuraavina vuosina. Ansiotason nousun odotetaan vähitellen heijastuvan laajemmin hintoihin ja kulutuskysyntä kasvaa tasaisesti. Euroalueella markkinakorkojen odotetaan lähtevän hitaaseen nousuun ennustejaksolla, joka osaltaan hillitsee inflaatiota. Vuosina 2020 ja 2021 kansallisen kuluttajahintaindeksin odotetaan nousevan 1,5 % ja 1,7 %.

Eurojärjestelmän kesäkuun 2019 asiantuntija-arvioissa euroalueen inflaation odotetaan hidastuvan 1,3 prosenttiin v. 2019 viime vuoden 1,7 prosentista. Pääasiallisena syynä tähän on energian hintainflaation selvä hidastuminen. Tämän jälkeen inflaation odotetaan nousevan 1,4 prosenttiin v. 2020 ja edelleen 1,6 prosenttiin v. 2021. Kotimaassa inflaation ennakoidaan siis pysyvän ennustejaksolla euroalueen keskiarvon tuntumassa.

Taulukko 3. Kuluttajahintaindeksi huhtikuussa 2019

	2018/2017		04–2019 / 04–2018	
	Vuosi-inflaatio (%)	Vaikutus indeksiin (%-yks)	Viim. 12 kk muutos (%)	Vaikutus indeksiin (%-yks.)
Kokonaisindeksi	1,1	1,1	1,5	1,5
Elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat	1,9	0,2	2,0	0,3
Alkoholijuomat ja tupakka	6,2	0,3	3,3	0,2
Vaatetus ja jalkineet	-1,2	-0,1	-1,6	-0,1
Asuminen, vesi, sähkö ja muut	1,6	0,4	2,4	0,6
Kalusteet, kodinkoneet, kodinhuolto	-0,8	-0,0	-0,5	-0,0
Terveys	1,2	0,1	0,9	0,0
Liikenne	0,9	0,1	2,6	0,4
Viestintä	-2,5	-0,1	-0,5	-0,0
Kulttuuri ja vapaa-aika	0,1	0,0	-1,2	-0,1
Koulutus	1,5	0,0	1,2	0,0
Ravintolat ja hotellit	2,4	0,2	2,7	0,2
Muut tavarat ja palvelut	-0,6	0,0	1,1	0,1
Lähde: Tilastokeskus				

3.2 Palkansaajien yhteenlaskettu ostovoima

Palkansaajien ostovoimalla on keskeinen rooli kulutuskysynnän ja sen myötä myös yleisen taloudellisen aktiviteetin kannalta. Kotitalouksien ostovoima on kasvanut nopeasti viime vuosina ja siten kotitalouksien säästämisaste on kääntynyt lievään nousuun. Säästämisaste on edelleen historiallisesti alhaisella tasolla.

Kansantalouden palkansaajien ostovoiman kehitys määräytyy pitkälti ansiotason, työllisyyden, inflaation ja verotuksen perusteella. Palkansaajien ostovoima kasvaa 2,4 % vuonna 2019, 1,5 % vuonna 2020 ja kiihtyy 2,0 prosenttiin vuonna 2021. Ostovoiman kasvua hidastaa sosiaaliturvamaksujen nousu vuonna 2020.

Työllisyyden paraneminen lisää palkkasumman kasvua ja tukee ostovoiman kasvua tänä vuonna. Palkkasumman kasvu jatkuu nopeana 3,8 % vuodessa tänä ja ensi vuonna, mutta hidastuu 3,4 prosenttiin vuonna 2021. Työllisyyden kasvun hidastuessa sen merkitys ostovoiman kasvulle vähenee huomattavasti vuosiin 2017 ja 2018 verrattuna.

Ansiotason nousu kiihtyy tänä vuonna 2,7 prosenttiin palkkaliukumien lähentyessä normaalia. Myös julkisen sektorin tuloksellisuuserä nostaa ansiotasoa. Ansiotason nousu lähestyy 2000-luvun keskimääräistä 3 % vuosittaista kasvuvauhtia työttömyysasteen laskiessa sekä työvoimakapeikkojen lisääntyessä. Vuonna 2020 ansiotason nousua kiihdyttää edelleen julkisen sektorin lomakorvausten palautuminen.

Laskelmassa on tehty seuraavat oletukset: valtionverotuksessa tehdään asteikkoihin inflaatiotarkistukset, työeläkevakuutusmaksun nousu vuosina 2019 ja 2020 nostaa palkansaajan veroastetta, työttömyysvakuutusmaksua lasketaan vuonna 2019 ja vuonna 2021. Kokonaisuudessaan palkansaajan veroaste kiristyy 0,4 prosenttiyksikköä vuonna 2020.

Palkansaajien yhteenlasketussa ostovoimalaskelmassa tulonsiirroista merkittävimmän erän muodostavat työttömyyskorvaukset, jotka osaltaan vaimentavat suhdannevaihteluiden vaikutuksia tulonmuodostukseen. Työttömyyskorvausten lisäksi oheisessa ostovoimalaskelmassa on otettu huomioon mm. lapsilisät, asumistuki ja vanhempainrahat. Ennustejakson aikana etenkin työttömyyskorvaukset vähenevät työllisyystilanteen kohentuessa.

Ostovoiman kasvua hillitsee inflaation kiihtyminen. Inflaatiopaineiden odotetaan kokonaisuutena kasvavan hitaasti ennustejakson seuraavina vuosina. Ansiotason nousun odotetaan vähitellen heijastuvan laajemmin hintoihin.

Kuvio 6. Palkansaajien yhteenlasketun ostovoiman muutos (%) ja osatekijöiden vaikutus (%-yks.)

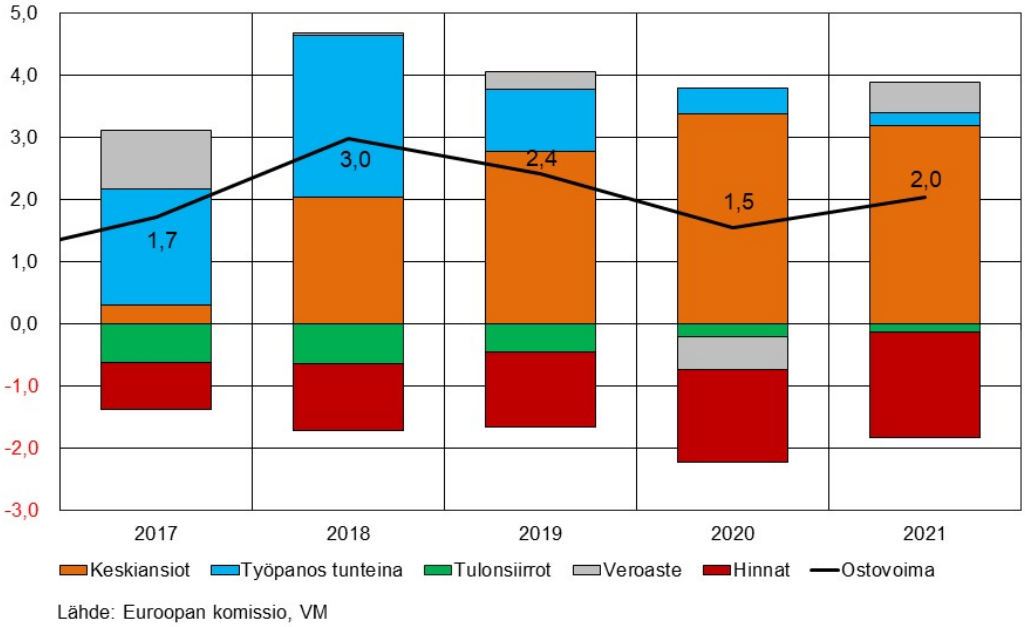

Lähde: Euroopan komissio, VM

4 Talouden kilpailukyky

4.1 Palkat, tuottavuus ja yksikkötyö-kustannukset Suomessa ja euroalueella

Suomessa palkansaajakorvaukset[6] palkansaajaa kohden nousivat 1,2 % vuonna 2018, kun euroalueella ne nousivat keskimäärin 2,2 %. Komissio ennustaa Suomen palkansaajakorvausten kasvun palkansaajaa kohden olevan vuosina 2018–2020 keskimäärin 2,5 prosenttiin, mikä on hieman yli euroalueen keskiarvon.

Taulukko 4. Koko talouden työvoimakustannukset työntekijää ja tuotettua yksikköä kohden euroalueella ja Suomessa[7]

								Keskimäärin		Yhteensä	
	2014	2015	2016	2017	2018e	2019e	2020e	99-17	18-20e	99-17	18-20e
Euroalue											
Palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohden, %-muutos	1,3	1,4	1,2	1,6	2,2	2,0	2,3	2,1	2,2	48,6	6,7
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	-0,6	-0,2	0,0	-0,1	-	-	-0,1	-	-2,1	-
Palkat ja palkkiot palkansaajaa kohden, %-muutos	1,5	2,0	1,4	1,6	2,3	-	-	2,2	-	51,8	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,7	1,0	0,5	0,7	0,3	0,2	0,7	0,7	0,4	14,4	1,3
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,6	0,3	0,7	0,9	1,9	1,8	1,6	1,4	1,8	29,9	5,4
Suomi											
Palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohden, %-muutos	1,0	1,4	1,1	-1,2	1,2	3,4	2,9	2,5	2,5	58,8	7,7
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,1	0,1	0,2	-1,5	-0,7	-	-	-0,2	-	-4,3	-
Palkat ja palkkiot palkansaajaa kohden, %-muutos	1,1	1,4	0,8	0,3	2,0	-	-	2,7	-	66,0	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,2	0,6	2,3	1,5	-0,3	0,8	0,6	0,9	0,3	19,0	1,0
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,1	0,8	-1,2	-2,7	1,6	2,6	2,3	1,5	2,2	33,4	6,6

[6] Palkansaajakorvaukset käsittävät palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaaliturvamaksut.
[7] Lähde: Eurostat, Euroopan komission ennuste (toukokuu 2019). Työnantajan sosiaaliturvamaksujen vaikutus lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisten palkkojen ja palkkioiden osamäärän avulla. Nimelliset yksikkötyökustannukset lasketaan työntekijäkohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisen tuottavuuden osamääränä.

Tiedot ilmenevät taulukosta 4, jossa esitetään Suomen ja euroalueen tiedot työvoimakustannusten, tuottavuuden ja nimellisten yksikkötyökustannusten kehityksestä vuosina 2014–2020.[8] Ennustevuosien osalta tiedot ovat Euroopan komission toukokuun 2019 ennusteesta ja saattavat siten poiketa muista tämän raportin ennusteluvuista, jotka ovat VM:n kansantalousosaston kesäkuun 2019 suhdanne-ennusteen mukaisia.

Tuottavuus työntekijää kohden on kohonnut Suomessa rahaliiton aikana keskimäärin hieman euroaluetta nopeammin. Vuonna 2018 tuottavuus laski Suomessa 0,3 %, mutta kasvoi euroalueella 0,3 %. Komission ennusteessa euroalueen tuottavuuskehityksen odotetaan olevan maltillista vuosina 2019–2020. Suomen tuottavuuden ennakoidaan kasvavan lähivuosina vain hieman nopeammin kuin euroalueella.

Palkansaajakohtaisten palkansaajakorvausten ja työntekijäkohtaisen tuottavuuden suhteen avulla voidaan laskea yleisin kustannuskilpailukyvyn indikaattori eli suhteelliset nimelliset yksikkötyökustannukset. Kun tuottavuus kehittyy palkansaajakorvauksia nopeammin, yksikkötyökustannukset alenevat.

Kuvio 7. Koko talouden nimellisten yksikkötyökustannusten kehitys 1998–2020

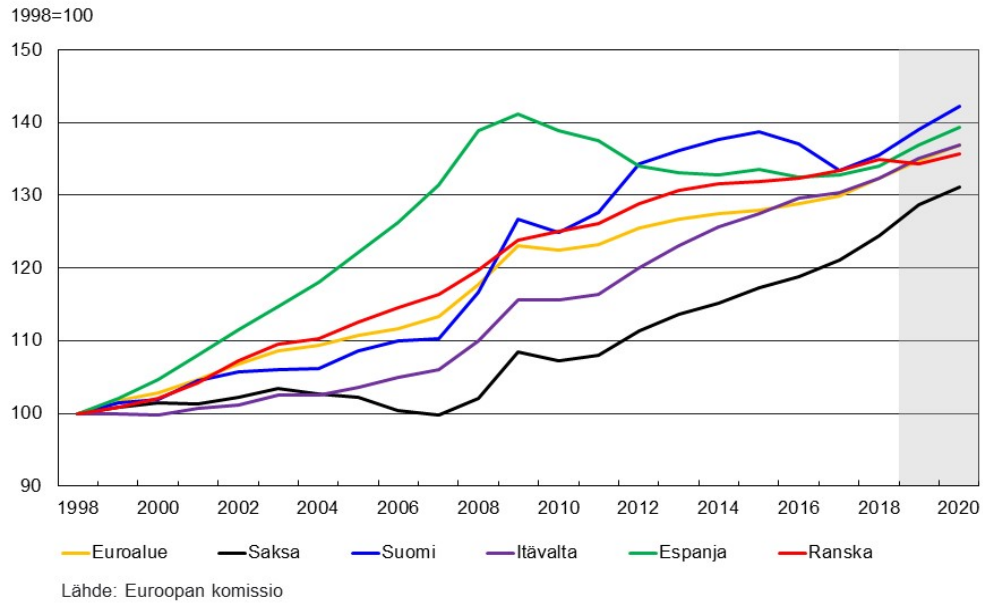

[8] Liitteessä 2 vastaavat tiedot on esitetty myös valikoiduille joukolle muita euromaita.

Suomen nimelliset yksikkötyökustannukset kasvoivat huomattavasti euroalueen keskiarvoa ripeämmin vuosina 2008–2009 ja 2011–2012 (kuvio 7). Vuonna 2016 Suomen yksikkötyökustannuksissa tapahtui merkittävä käänne, kun ne laskivat 1,2 % kasvettuaan sitä ennen useita vuosia euroalueen keskiarvoa nopeammin. Tämä kehitys jatkui vuonna 2017, kun Suomen yksikkötyökustannukset laskivat kilpailukykysopimuksen seurauksena 2,7 %. Vuonna 2018 Suomen yksikkötyökustannukset nousivat 1,6 %, mutta ne kasvoivat edelleen hitaammin kuin euroalueella.

Komission ennusteen mukaan Suomen nimelliset yksikkötyökustannukset kasvaisivat vuosina 2019–2020 euroaluetta nopeammin. Näin ollen Suomen kustannuskilpailukyvyn ennakoidaan lähivuosina heikkenevän suhteessa muuhun euroalueeseen. On kuitenkin syytä huomata, että komission ennusteessa palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohti kasvavat v. 2019 merkittävästi nopeammin kuin VM:n ennusteessa, jossa kasvuksi on arvioitu 2,0 %. Noin 0,3 prosenttiyksikköä tästä ennusteiden erosta johtuu todennäköisesti kilpailukykysopimuksessa sovittujen lomarahaleikkausten poistumisen erilaisesta ajoittumisesta.

4.2 Kustannuskilpailukyky

Edellä esitetyn yksinkertaisen euroalueen yksikkötyökustannusvertailun lisäksi kilpailukykyä voidaan arvioida samassa valuutassa laskettujen suhteellisten nimellisten yksikkötyökustannusten avulla. Tämä tehdasteollisuuden kilpailukykyindikaattori huomioi sekä Suomelle relevanttien kilpailijamaiden kustannuskehityksen että valuuttakurssien vaikutukset.

Kuviossa 8 esitetään yhteisessä valuutassa Suomen tehdasteollisuuden nimellisten yksikkötyökustannusten kehitys suhteessa viidentoista kilpailijamaan[9] ulkomaankauppapainoilla painotettuun kehitykseen. Tehdasteollisuuden kilpailukyky oli korkeimmillaan vuonna 2007 lähes yhtäjaksoisen ja pitkään jatkuneen myönteisen kehityksen seurauksena. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden merkitys Suomen kilpailukyvyn paranemisessa oli huomattava 1990-luvun puolivälistä aina finanssikriisiin saakka. Tämän jälkeen tehdasteollisuuden kilpailukyky heikentyi huomattavasti yksikkötyökustannusten noustessa nopeammin kuin useimmissa Suomen kilpailijamaissa. Vuonna 2017 teollisuuden kustannuskilpailukyky parani merkittävästi kilpailukykysopimuksen ja hyvän tuottavuuskehityksen siivittämänä.

[9] Yhdysvallat, Japani, Saksa, Ranska, Iso-Britannia, Italia, Kanada, Alankomaat, Belgia, Tanska, Ruotsi, Norja, Espanja, Itävalta, Etelä-Korea. Euroalueen ulkopuolisten maiden yksikkötyökustannukset on muutettu euroiksi vuoden keskikurssia käyttäen.

Kuvio 8. Tehdasteollisuuden kilpailukykyindikaattori 1990–2017

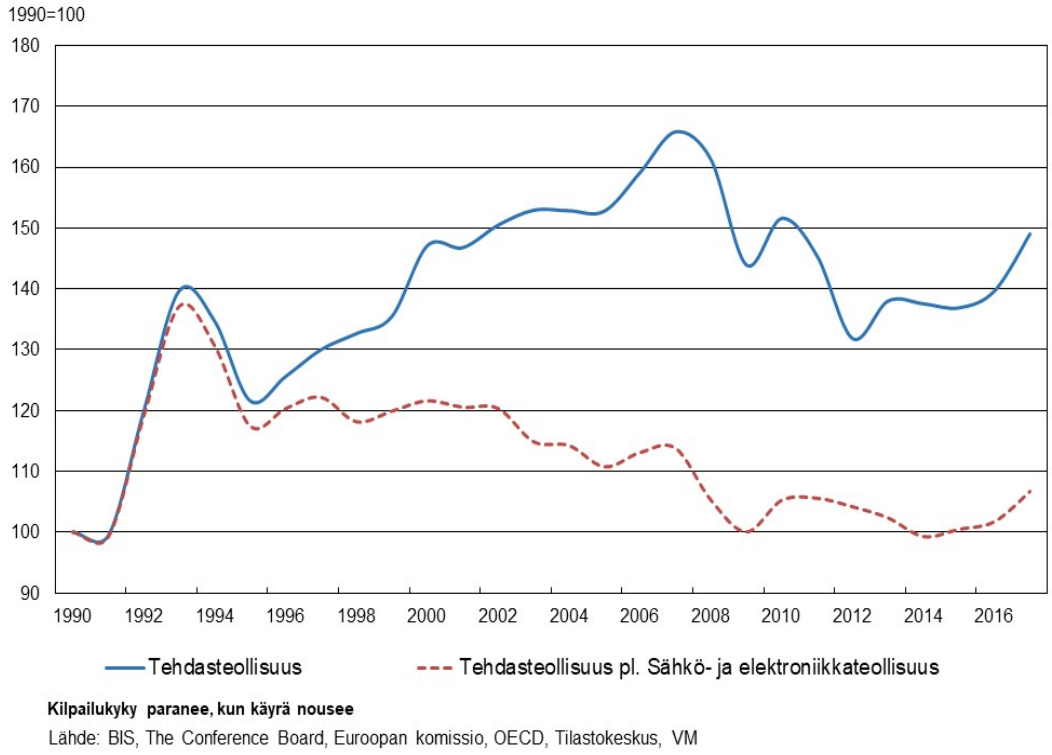

Kilpailukyky paranee, kun käyrä nousee

Lähde: BIS, The Conference Board, Euroopan komissio, OECD, Tilastokeskus, VM

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden vaikutusta teollisuuden nimellisiin yksikkötyökustannusten kehitykseen tarkastellaan myös kuviossa 9. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden poikkeuksellisen nopea tuottavuuden kasvu alensi alan yksikkötyökustannuksia lähes yhtäjaksoisesti vuoteen 2007 saakka. Samaan aikaan muun teollisuuden yksikkötyökustannukset pysyivät melko vakaina. Vuosina 1995–2007 teollisuuden yksikkötyökustannuskehitys näytti sähkö- ja elektroniikkateollisuuden menestyksen johdosta hyvin myönteiseltä, sillä yksikkötyökustannukset laskivat kumulatiivisesti noin 30 prosenttia.

Vuosina 2008–2012 finanssikriisiä seurannut syvä taantuma sekä palkansaajakorvausten ripeä kasvu nostivat teollisuuden yksikkötyökustannuksia tuntuvasti. Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden arvonlisäyksen romahtaminen kasvatti teollisuuden yksikkötyökustannuksia erityisesti vuosina 2011–2012. Vuoden 2012 jälkeen koko tehdasteollisuuden yksikkötyökustannukset ovat laskeneet, kilpailukykysopimuksen vauhdittaessa alamäkeä vuonna 2017.

Kuvio 9. Tehdasteollisuuden nimellisten yksikkötyökustannusten kehitys 1995–2018

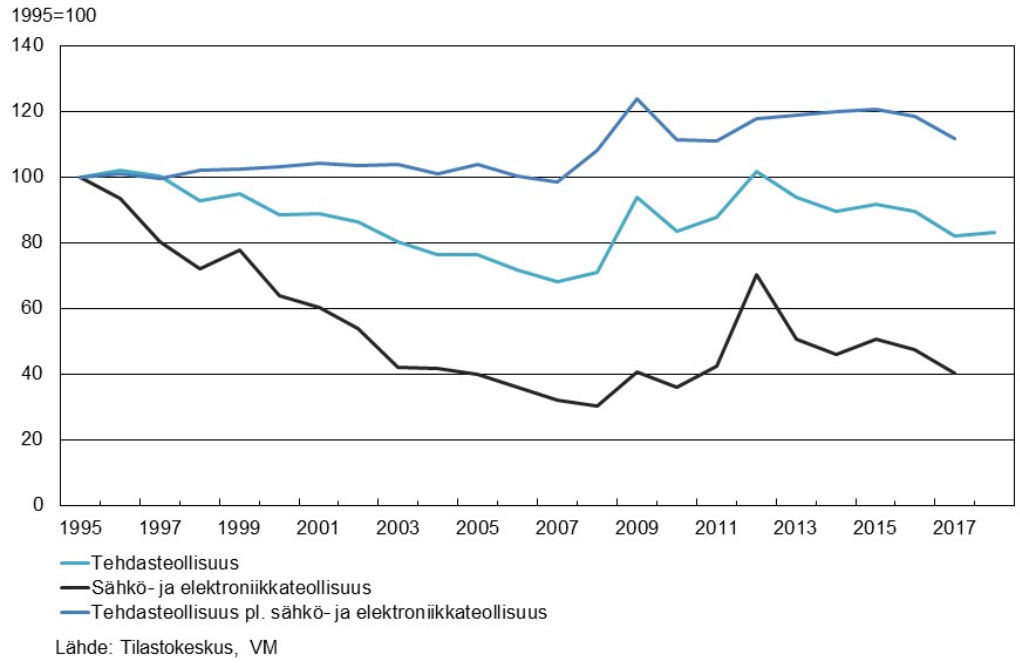

Kustannuskilpailukykyä voidaan tarkastella myös koko talouden tasolla. Suljetun sektorin kustannuskehitys nimittäin vaikuttaa välillisesti avoimen sektorin kilpailukykyyn, sillä avoin sektori käyttää myös suljetun sektorin palveluja. Kuviossa 10 on jaettu Euroopan komission Suomelle laskema koko talouden kustannuskilpailukykyindikaattori komponentteihinsa, suhteellisiin nimellisiin yksikkötyökustannuksiin ja valuuttakurssiin. Suomen yksikkötyökustannukset on tässä indikaattorissa suhteutettu 37 maan ulkomaankauppapainoilla painotettuun kehitykseen[10].

[10] EU-28 sekä Yhdysvallat, Japani, Sveitsi, Norja, Turkki, Kanada, Australia, Uusi Seelanti, Meksiko.

Kuvio 10. Koko talouden kustannuskilpailukykyindikaattori

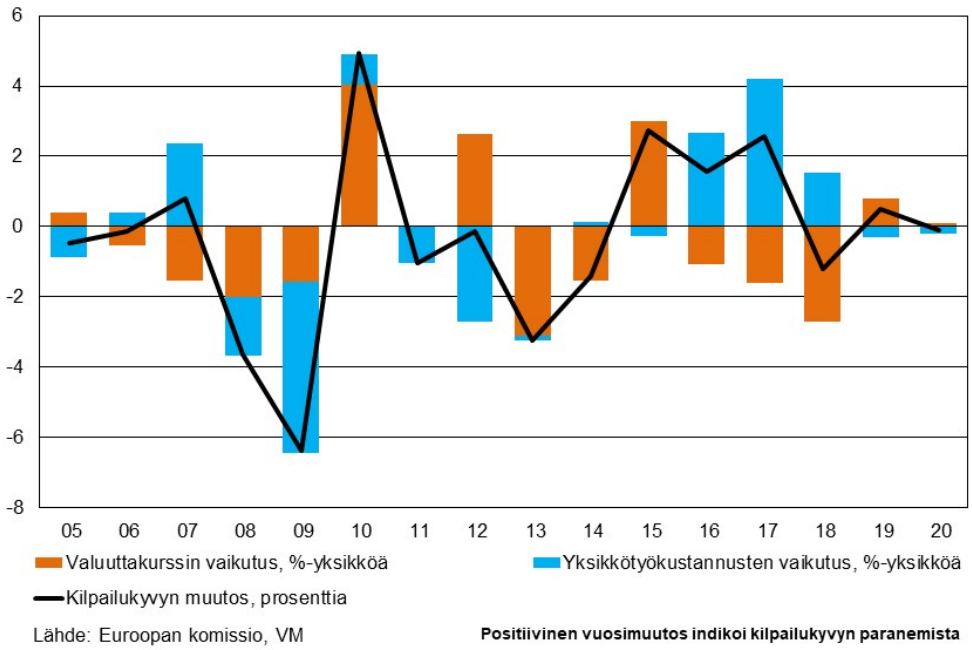

Vuosina 2013–2015 valuuttakurssien muutokset vaikuttivat koko talouden kilpailukykyindikaattoriin voimakkaammin kuin yksikkötyökustannukset. Vuosina 2016–2018 yksikkötyökustannusten aleneminen on selvästi parantanut Suomen kustannuskilpailukykyä, mutta euron vahvistuminen on toisaalta syönyt osan tästä kilpailukyvyn paranemisesta. Komission ennusteen mukaan Suomen kustannuskilpailukyvyssä ei tapahtuisi merkittävää muutosta vuosina 2019–2020.

4.3 Muut koko talouden kustannuskilpailukyvyn indikaattorit

Yksikkötyökustannuksia on käytetty yleisimmin kustannuskilpailukyvyn mittarina, koska niiden on perinteisesti katsottu heijastavan parhaiten eroja eri maiden tuottavuus- ja kustannuskehityksessä. Kuviossa 11 esitetään muita suhteellisen kustannustason mittareita, kuten suhteellisia kuluttajahintoja ja suhteellisia vientihintoja. Näitä tietoja ei ole saatavilla pelkästään tehdasteollisuuden osalta, joten tarkastelussa on tyydyttävä koko taloutta kuvaaviin indikaattoreihin.

On syytä muistaa, että nämä indikaattorit sisältävät valuuttakurssin muutoksen vaikutuksen. Tästä johtuen kaikki kuvion 11 indikaattorit laskevat valuuttakurssin vahvistu-

essa vuonna 2013 ja nousevat vastaavasti vuonna 2015 Suomen kauppapainoista lasketun efektiivisen nimellisen valuuttakurssin heikentyessä.

Kuvio 11. Koko talouden kilpailukykyindikaattoreita: reaalinen efektiivinen valuuttakurssi eri hintakäsitteillä deflatoituna[11]

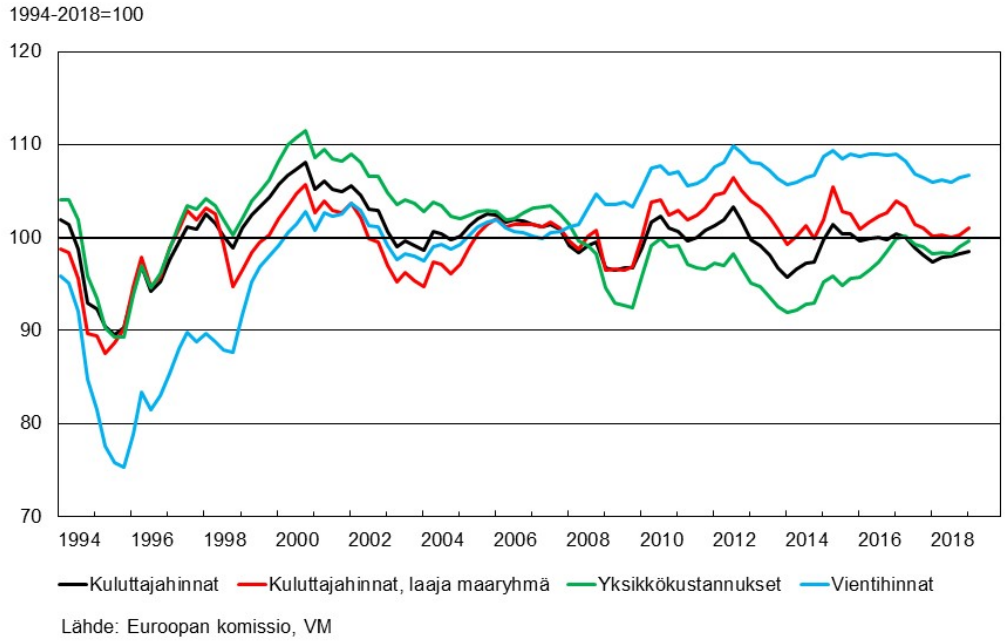

Kuluttajahinnoilla deflatoitu efektiivinen valuuttakurssi (musta käyrä) on hintakehityksen indikaattori, joka kilpailukyvyn näkökulmasta palautuu ostovoima-ajatteluun. Tämä indikaattori on pyörinyt pitkän aikavälin keskiarvonsa tuntumassa ilman selvää trendiä suuntaan tai toiseen. Yksikkötyökustannusten (vihreä käyrä) avulla tarkasteltu koko talouden kustannuskilpailukyky heikkeni vuosina 2000–2009, mutta on vuoden 2014 jälkeen noussut taas lähelle pitkän aikavälin keskiarvoansa.

Vientihinnoilla deflatoitu indikaattori (sininen käyrä) antaa varsin erilaisen kuvan Suomen kilpailukyvyn kehityksestä kuin muut indikaattorit. Se kuvaa sitä, että Suomen vientihinnat ovat laskeneet suhteessa vertailuryhmään. Indikaattorin mukaan Suomen kilpailukyvyn voi vientihintojen laskun myötä tulkita parantuneen 2000-luvun alkupuo-

[11] Käyrä nousee kun Suomen suhteelliset hinnat laskevat, eli kilpailukyky paranee. Kun suhteellinen nimellinen valuuttakurssi muuttuu, kaikki käyrät nousevat tai laskevat samassa suhteessa. Maakorissa ovat mukana samat 37 maata kuin kuviossa 10 ja laajassa maaryhmässä lisäksi Venäjä, Kiina, HongKong, Etelä-Korea ja Brasilia.

lelta lähtien. Toisaalta vientihintojen lasku voi kertoa myös tuotteiden kilpailijoita heikommasta laadusta tai elektroniikkateollisuuden suuresta painosta tarkasteluperiodilla. Suomalainen vientiyritys tai palkansaaja ei vientihintojen laskusta hyödy, sillä positiivisen tuottavuuskehityksen hyödyt ovat valuneet ulkomaille halvempien tuotteiden muodossa. Tämä on seurausta siitä, että Suomessa tuotetaan tuotteita, joissa on alhainen arvonlisäys ja kova kansainvälinen kilpailu. Vientiteollisuuden näkökulmasta indikaattorit näyttävät osoittavan, että vuodesta 2004 vuoteen 2012 saakka sen myyntihinnat (sininen käyrä) laskivat samalla kun yksikkötyökustannukset (vihreä käyrä) nousivat. Vuosina 2013–2019 vientihinnoilla mitattu kustannuskilpailukyky ei ole enää parantunut, vaan on kuluttajahintaindikaattoreiden tapaan pysynyt suurin piirtein samalla tasolla.

4.4 Kilpailukyky ja tulonmuodostus

Kilpailukykyä voidaan tarkastella myös suhteellista kustannustasoa mittaavia indikaattoreita laajemmin, kykynä kerryttää talouskasvua. Koko talouden tasolla hyvä kilpailukyky heijastuu yritysten kannattavuuteen, myönteiseen talouskasvuun ja materiaaliseen hyvinvointiin. Yrityksissä kannattavuutta ja kilpailukykyä määrittää keskeisesti tuottavuuden kehitys. Muita vaikuttavia tekijöitä työvoimakustannusten ohella ovat yritysten omien lopputuotteiden ja palveluiden myyntihinta. Lisäksi merkitystä on välituotepanosten, kuten raaka-aineiden, energian, vuokrien ja yritysten käyttämien palveluiden, hintakehityksellä. Seuraavassa tarkastellaan keskeisiä kehityssuuntia suomalaisten tuotteiden ja palveluiden hintakehityksestä sekä välituotteiden roolista.

Vientiyritysten kilpailukykyyn ja kannattavuuteen vaikuttavat vientituotteiden ja -palveluiden hintakehitys sekä ulkomailta ostettujen välituotepanosten kustannukset. Vaihtosuhde (kuvio 12) kuvaa Suomesta vietyjen tavaroiden ja palveluiden ja Suomeen tuotujen tavaroiden ja palveluiden hintojen kehitystä kansantalouden tilinpidossa. Suomen vaihtosuhde heikentyi merkittävästi vuodesta 2002 vuoteen 2012. Erityisesti kallistuva energia heikensi vaihtosuhdetta, sillä energiahyödykkeiden osuus tuonnissa on selvästi suurempi kuin viennissä. Samaan aikaan myöskin Suomelle tärkeiden elektroniikkatuotteiden sekä metsäteollisuuden paino- ja kirjoituspaperin hinnat laskivat maailmanmarkkinoilla. Vuosien 2009–2012 aikana elektroniikkatuotteiden osuus koko tavaraviennistä laski merkittävästi ja vaihtosuhteen heikkeneminen pysähtyi. Öljyn hinnan romahtaminen vuosina 2014–2015 paransi huomattavasti Suomen vaihtosuhdetta. Euroopan komission vuosia 2019–2020 koskevan ennusteen mukaan Suomen vaihtosuhde pysyisi ennallaan lähivuosina.

Kuvio 12. Vaihtosuhde 2000–2020

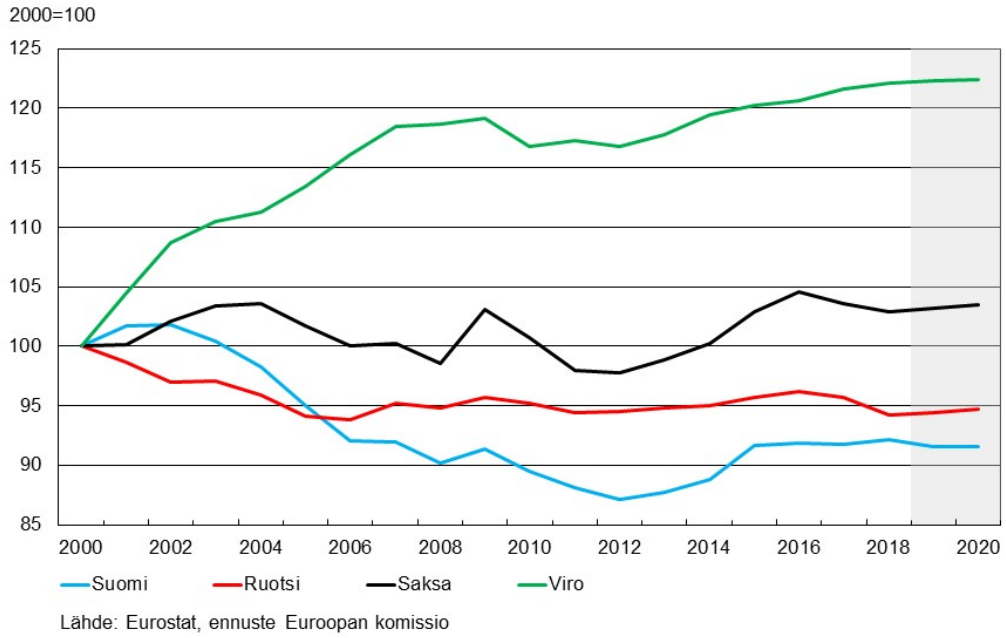

Tuonti- ja vientihintojen kehityksen vaikutusta yritysten kannattavuuteen ja palkanmaksuvaraan voidaan tarkastella reaalisilla yksikkötyökustannuksilla, jossa työvoimakustannusten kehitystä verrataan euromääräiseen arvonlisäykseen (kuvio 13). Tämän luvun alussa esitetty nimellisten yksikkötyökustannusten tarkastelu ei huomioi vaihtosuhteen heikkenemisen vaikutusta, sillä työvoimakustannukset suhteutetaan siinä tuotannon määrälliseen kehitykseen.

Reaalisilla yksikkötyökustannuksilla tarkasteltuna[12] Suomen tehdasteollisuuden kustannuskilpailukyky suhteessa muihin maihin heikentyi vielä enemmän kuin nimellisillä yksikkötyökustannuksilla mitattuna vuosien 2008–2012 aikana. Tähän oli syynä erityisesti sähkö- ja elektroniikkateollisuuden arvonlisäyksen romahdus, sillä muun tehdasteollisuuden reaalisten yksikkötyökustannusten kasvu on ollut huomattavasti maltillisempaa. Vuoden 2012 jälkeen Suomen tehdasteollisuuden reaaliset yksikkötyökustannukset ovat olleet laskevalla uralla. Vuonna 2017 kilpailukykysopimus ja teollisuuden arvonlisäyksen kasvu laskivat reaalisia yksikkötyökustannuksia merkittävästi.

[12] Palkansaajakorvaukset jaettuna arvonlisäyksellä käyvin hinnoin.

Kuvio 13. Reaaliset yksikkötyökustannukset tehdasteollisuudessa 2005–2018

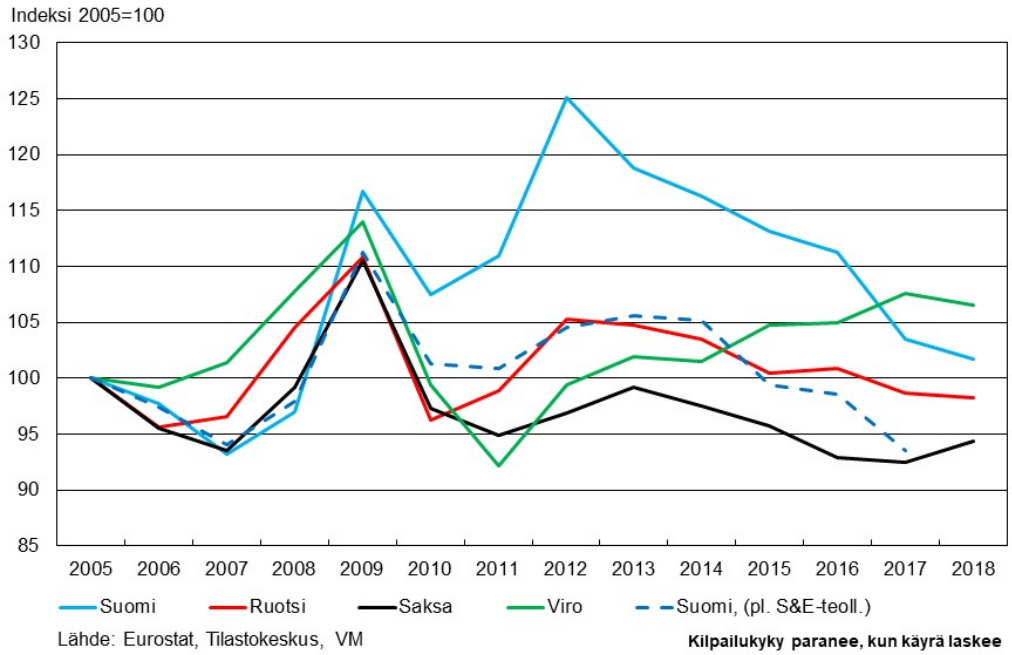

Yksityisen palvelusektorin (toimialat G,H,I,J,K,M,N) euromääräiset reaaliset yksikkötyökustannukset ovat Suomessa nousseet vuoden 2005 jälkeen hieman vähemmän kuin euroalueella keskimäärin.

Välituotekustannusten huomioiminen kilpailukyvyn osatekijänä on entistä tärkeämpää, sillä niiden osuus teollisuusmaiden välisessä kaupassa vaihdettavien tuotteiden tuotantokustannuksista on pitkällä aikavälillä kasvanut. Myös Suomessa välituotepanosten osuus on kasvanut ja työvoimakustannusten osuus pienentynyt (kuvio 14). Suomen tehdasteollisuudessa välituotepanosten osuus tuotoksen (myynnin) arvosta oli 71 % vuonna 2017. Ulkomailta ostettujen välituotepanosten kallistuminen on yksi vaihtosuhdekehitykseen vaikuttava tekijä. Välituotepanoksista huomattavan suuri osa on kuitenkin kotimaisia. Tehdasteollisuudessa noin 60 % välituotekäytöstä on kotimaista[13]. Välituotekustannukset vaikuttavat siten yritysten kannattavuuteen ja kilpailukykyyn paitsi tuontienergian ja raaka-ainehintojen kautta, myös esimerkiksi vuokrien ja liike-elämän palvelujen hintakehityksen välityksellä.

[13] Laskelma on tehty valtiovarainministeriön kansantalousosastolla perustuen kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoihin.

Kuvio 14. Palkansaajakorvaukset ja välituotepanokset tehdasteollisuuden tuotoksessa

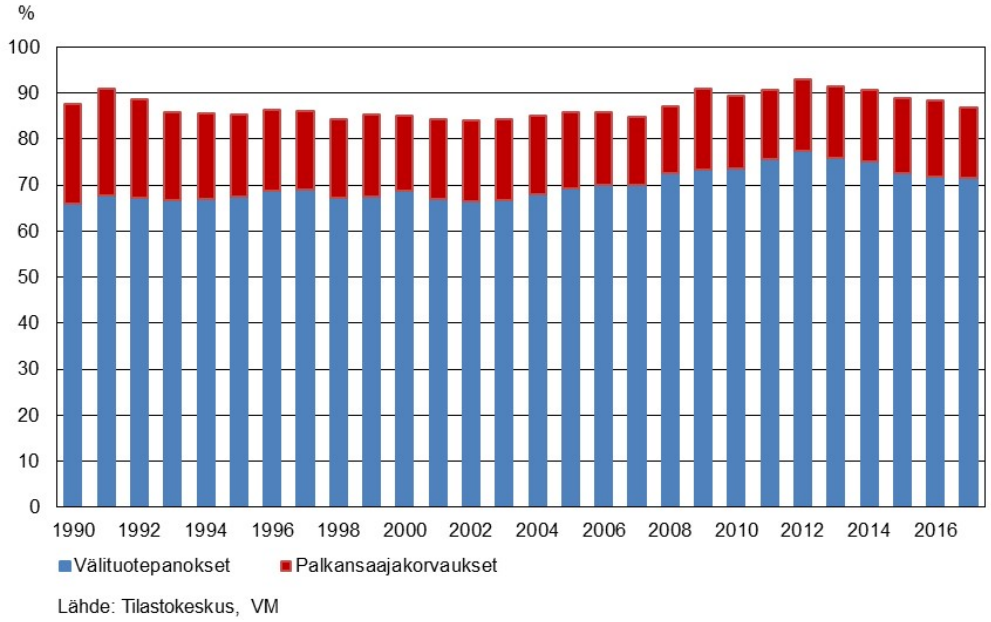

Välituotepanosten luomia kustannuspaineita voidaan myös tarkastella mittaamalla, kuinka paljon yhden tuotteen valmistamisesta syntyy välituote[14]- ja työvoimakustannuksia[15] (kuvio 15). Näin tarkasteluna Suomen tehdasteollisuudessa kustannuspaineet ovat viime vuosina tulleet enemmän välituotteiden kuin suorien työvoimakustannusten suunnasta. Tässä yhteydessä on huomattava, että välituotepanokset sisältävät melko paljon epäsuoria työvoimakustannuksia, joita voidaan arvioida tarkastelemalla eri tuotteiden palkkasisältöä. Näin arvioiden tehdasteollisuuden kotimaisista välituotepanoksista miltei 40 % on palkkoja. Vuonna 2012 tehdasteollisuudessa suorien työvoimakustannusten osuus tuotoksesta oli 15 % ja epäsuorien kotimaisten työvoimakustannusten osuus tuotoksesta 16 %.[16]

Tehdasteollisuuden työvoimakustannukset tuotosyksikköä kohden olivat vuonna 2017 vain noin 3 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuonna 2005. Välituotekustannukset tuotosyksikköä kohden olivat puolestaan noin 14 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuonna 2005. Tähän kehitykseen voi olla useita selityksiä, sillä välituotekustannukset

[14] Välituotekäyttö (käyvin hinnoin) jaettuna tuotoksella (kiintein hinnoin).
[15] Palkansaajakorvaukset jaettuna tuotoksen määrällä.
[16] Laskelma on tehty valtiovarainministeriön kansantalousosastolla perustuen kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoihin.

tuotosyksikköä kohden muuttuvat sekä panosten määrän että hinnan muuttuessa. Yritykset ovat esimerkiksi voineet korvata omaa työtä alihankinnalla, yritysten oma tuoterakenne on voinut muuttua tai välituotteiden hinnat ovat mahdollisesti nousseet yritysten maksamia palkkoja nopeammin. Erityisesti raakaöljyn hinnan voimakkaat vaihtelut ovat viime vuosina vaikuttaneet välituotekustannusten kehitykseen.

Kuvion 15 tehdasteollisuuden välituotekustannusten kasvu näkyy osaltaan myös kuviossa 13, jossa on kuvattu tehdasteollisuuden reaalisia yksikkötyökustannuksia. Välituotepanosten hinnan nousu vähentää käypähintaista arvonlisäystä ja johtaa siten reaalisten yksikkötyökustannusten kohoamiseen vaikka palkansaajakorvaukset pysyisivät ennallaan.

Kuvio 15. Välituotekustannus ja työvoimakustannus tuotosyksikköä kohden tehdasteollisuudessa 2005–2017

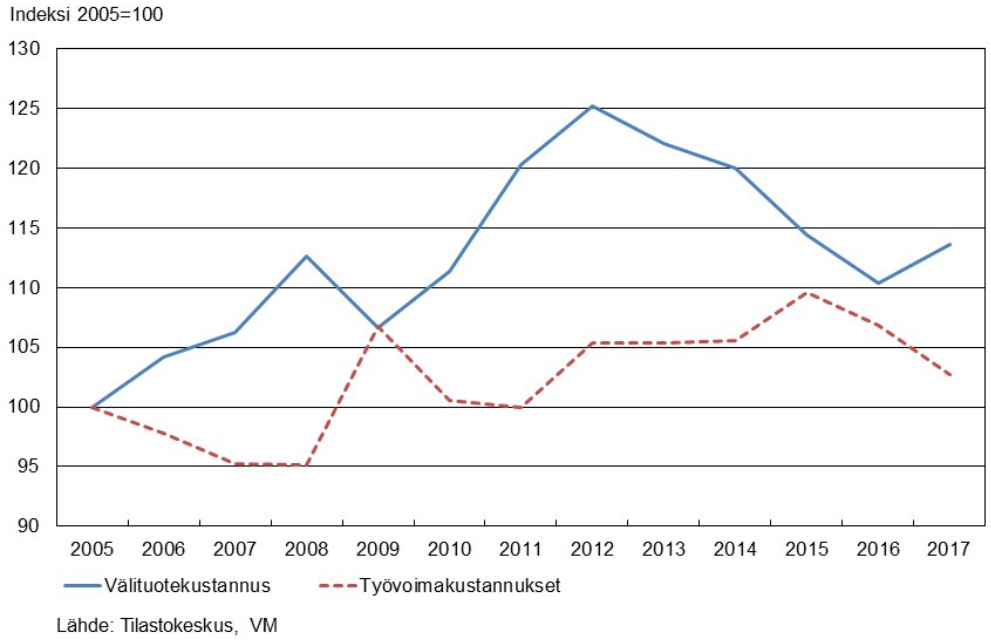

Liitteet

Liite 1: Muutoksia veroissa ja etuuksissa

Seuraavassa on luettelomaisesti tiivistetty ne veroja ja sosiaalietuuksia koskevat muutokset, jotka on huomioitu valtiovarainministeriön ennusteessa ja jotka vaikuttavat tässä raportissa tarkasteltuihin tuloihin ja kustannuksiin lähivuosina. Ne on jaettu ansiotuloista kannettaviin veroihin, jotka vaikuttavat suoraan käytettävissä oleviin nettotuloihin sekä välilliseen verotukseen, joka kuluttajahintojen kautta niin ikään vaikuttaa ostovoimakehitykseen. Lisäksi luettelo sisältää sosiaalietuuksia ja yritysten veroja koskevat muutokset. Liite ei sisällä pääministeri Rinteen hallituksen hallitusohjelmassa linjattuja talouspoliittisia toimenpiteitä vuosille 2020–2023.

Ansiotuloista kannettavat verot ja maksut

- Vuosien 2017–2019 ansiotuloveroperusteisiin tehdään indeksitarkistus.
- KIKY-sopimukseen liittyvä veroluonteisten maksujen korotus v. 2017–2020 ja ansiotuloverokevennys vuosina 2017, 2018 ja 2019
- Metsälahjavähennyksen käyttöönotto v. 2017 (n. 13 milj. euroa v. 2018 lähtien)
- Asuntolainan korkovähennysoikeuden asteittainen lisärajaaminen 25 prosenttiin v. 2019 mennessä (-10 %-yks. vuodessa)
- Alun perin vuosille 2013–2018 käyttöön otetun uuden tuloveroluokan voimassaoloa jatketaan hallitusohjelman mukaisesti vuoden 2019 loppuun saakka. Lisäksi vuoden 2018 talousarviossa jatkettiin uuden tuloveroluokan alarajan määräaikaisen alentamisen voimassaoloa.
- Keskimääräisen kunnallisveron kiristyminen 0,04 prosenttiyksikköä v. 2019.
- Lapsivähennyksen voimassaoloaika päättyy v. 2018
- Työasuntovähennyksen kasvattaminen v. 2019
- Työttömyysvakuutusmaksun alentaminen v. 2019

Välillisesti kannettavat verot

- Tupakkaverotuksen kiristys asteittain 2015–2019
- Autoveroa alennettu asteittain 2016–2019
- Alkoholiveron korotukset 100 milj. euroa v. 2018 ja 30 milj. euroa v. 2019
- Lämmitys-, työkone- ja voimalaitospolttoaineiden energiaverojen korotus 45+45 milj. euroa v. 2017 ja 2018
- Lämmitys-, työkone- ja voimalaitospolttoaineiden energiaverojen korotukset 33 milj. euroa v. 2019
- Virvoitusjuomaveron korotus 25 milj. euroa v. 2019
- Ajoneuvoveron alennus 50 milj. euroa v. 2020
- Sähköisten lehtien ja kirjojen arvonlisäverokannan alentaminen 2019

Yritysverotus

- Osakeyhtiöiden tappioiden vähennysoikeuden laajennus

Etuudet

- Vuonna 2017 KEL-indeksiin sidottuja etuuksia leikataan 0,85 %. Vuosina 2018–19 täysimääräinen KEL-indeksijäädytys.

Liite 2: Yksikkötyökustannusten kehitys euroalueella ja maittain (Lähde: Eurostat, Euroopan komission ennuste)

Yksikkötyökustannusten kehitys euroalueella ja maittain								Keskimäärin		Yhteensä	
Euroalue	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018e**	**2019e**	**2020e**	**99-17**	**18-20e**	**99-17**	**18-20e**
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	1,3	1,4	1,2	1,6	2,2	2,0	2,3	2,1	2,2	48,6	6,7
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	-0,6	-0,2	0,0	-0,1	-	-	-0,1	-	-2,1	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,5	2,0	1,4	1,6	2,3	-	-	2,2	-	51,8	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,7	1,0	0,5	0,7	0,3	0,2	0,7	0,7	0,4	14,4	1,3
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,6	0,3	0,7	0,9	1,9	1,8	1,6	1,4	1,8	29,9	5,4
Itävalta	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018e**	**2019e**	**2020e**	**99-17**	**18-20e**	**99-17**	**18-20e**
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	1,9	1,9	2,4	1,5	2,5	2,6	2,5	2,1	2,5	48,9	7,8
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	-	-	0,0	-	-0,6	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,8	2,1	2,4	1,5	2,5	-	-	2,2	-	49,8	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,3	0,5	0,7	0,8	1,0	0,5	1,1	0,7	0,9	14,3	2,6
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	2,2	1,4	1,6	0,6	1,5	2,1	1,4	1,4	1,7	30,3	5,0
Belgia	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018e**	**2019e**	**2020e**	**99-17**	**18-20e**	**99-17**	**18-20e**
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	0,9	0,0	0,5	1,9	2,0	2,5	2,0	2,3	2,2	54,3	6,7
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	0,1	-1,2	-0,2	-0,3	-	-	0,0	-	-0,1	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,1	-0,1	1,7	2,1	2,3	-	-	2,3	-	54,5	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,7	1,0	0,5	0,7	0,3	0,2	0,7	0,7	0,4	14,4	1,3
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,2	-1,0	0,0	1,2	1,7	2,3	1,3	1,6	1,7	34,9	5,3
Saksa	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018e**	**2019e**	**2020e**	**99-17**	**18-20e**	**99-17**	**18-20e**
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	2,8	2,7	2,2	2,6	3,0	3,2	2,9	1,7	3,0	37,1	9,3
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,0	-0,1	-0,2	0,1	-0,2	-	-	-0,1	-	-1,6	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	2,8	2,8	2,4	2,5	3,2	-	-	1,8	-	39,4	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,3	0,8	0,9	0,7	0,1	-0,2	1,0	0,7	0,3	13,3	0,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,4	1,9	1,3	1,8	2,8	3,4	1,8	1,0	2,7	21,0	8,3
Espanja	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018e**	**2019e**	**2020e**	**99-17**	**18-20e**	**99-17**	**18-20e**
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	0,1	1,4	-0,2	0,6	1,4	2,3	2,2	2,1	1,9	49,5	5,9
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	-0,5	0,2	0,7	0,2	-	-	0,0	-	0,4	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	0,3	1,9	-0,4	-0,1	1,2	-	-	2,1	-	48,9	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,4	0,8	0,6	0,4	0,4	0,1	0,3	0,6	0,3	12,6	0,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	-0,3	0,6	-0,7	0,2	0,9	2,1	1,8	1,5	1,6	32,8	5,0
Ranska	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018e**	**2019e**	**2020e**	**99-17**	**18-20e**	**99-17**	**18-20e**
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	1,2	1,1	0,8	1,9	1,7	0,1	1,8	2,3	1,2	54,5	3,6
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	0,4	-0,2	-0,2	0,0	-0,2	-	-	0,0	-	-0,3	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	0,8	1,3	1,1	1,9	1,9	-	-	2,3	-	55,0	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,4	0,9	0,5	1,1	0,5	0,6	0,8	0,8	0,6	15,8	1,9
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,7	0,2	0,4	0,8	1,2	-0,5	1,0	1,5	0,6	33,4	1,7
Italia	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018e**	**2019e**	**2020e**	**99-17**	**18-20e**	**99-17**	**18-20e**
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	0,2	1,0	0,5	0,1	2,0	0,5	1,3	1,6	1,3	36,4	3,9
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,2	-0,2	-0,3	0,0	0,3	-	-	-0,1	-	-2,8	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	0,4	1,3	0,8	0,2	1,8	-	-	1,8	-	40,3	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	0,0	0,3	-0,2	0,5	0,0	-0,2	0,4	-0,2	0,1	-3,6	0,2
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,1	0,7	0,7	-0,4	2,0	0,7	0,9	1,8	1,2	41,5	3,7
Alankomaat	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018e**	**2019e**	**2020e**	**99-17**	**18-20e**	**99-17**	**18-20e**
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	1,6	-0,3	1,7	1,2	2,2	2,7	2,8	2,4	2,6	55,6	7,9
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	1,2	-1,6	0,0	0,2	0,5	-	-	0,0	-	0,9	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	0,4	1,3	1,7	1,0	1,7	-	-	2,3	-	54,2	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	1,5	1,0	1,1	0,7	0,1	0,2	0,9	0,9	0,4	17,7	1,3
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	0,1	-1,3	0,6	0,5	2,1	2,4	1,9	1,5	2,1	32,3	6,5
Suomi	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018e**	**2019e**	**2020e**	**99-17**	**18-20e**	**99-17**	**18-20e**
Palkansaajakorvaukset työntekijää kohden, %-muut	1,0	1,4	1,1	-1,2	1,2	3,4	2,9	2,5	2,5	58,8	7,7
Työnantajan sotumaksujen vaikutus, %-yksikköä	-0,1	0,1	0,2	-1,5	-0,7	-	-	-0,2	-	-4,3	-
Palkat ja palkkiot työntekijää kohden, %-muutos	1,1	1,4	0,8	0,3	2,0	-	-	2,7	-	66,0	-
Tuottavuus työntekijää kohden, %-muutos	-0,2	0,6	2,3	1,5	-0,3	0,8	0,6	0,9	0,3	19,0	1,0
Yksikkötyökustannukset, %-muutos	1,1	0,8	-1,2	-2,7	1,6	2,6	2,3	1,5	2,2	33,4	6,6

VALTIONEUVOSTON KANSLIA

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
p. 0295 16001
info@vnk.fi
vnk.fi/julkaisut